

«Ми вдячні полякам за підтримку» - Житомирщина історична | інтернет-видання

 www.history.zt.ua/2025/11/my-vdiachni-poliakam-za-pidtrymku.html

«Ми вдячні полякам за підтримку»

Інтерв'ю з Оленою Мозговенко про досвід перебування в Польщі під час повномасштабної російсько-української війни

Уже майже чотири роки триває повномасштабна російсько-українська війна. Вона призвела до великої міграційної кризи, якої в Європі не було від часу завершення Другої світової війни. Із кінця лютого 2022 року мільйони українців, здебільшого жінок та дітей, рятуючись від російської агресії, вирушили до європейських країн, де вони отримали тимчасовий захист. Це гарантувало українцям законне право перебувати в країнах Європейського Союзу, доступ до житла, освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, ринку праці.

Однією з країн, яка активно розпочала підтримку українських біженців, стала Польща. Від кінця лютого 2022 року ця країна прихистила мільйони наших громадян, передусім жінок та дітей. Нині, за офіційною статистикою, в Польщі перебуває близько 1 млн українців зі статусом тимчасового захисту.

Сьогодні ми будемо вести розмову з Оленою Мозговенко, працівницею Управління культури та туризму Житомирської облдержадміністрації, письменницею та краєзнавицею. На початку повномасштабної війни пані Олена разом з 4-річним сином Данилом виїхала до Польщі, де перебувала майже півтора роки.

У колі польських друзів. Грудень 2022 року.

– Пані Олено, згадайте, на скільки важко для вас було прийняти рішення про від'їзд за межі України на початку повномасштабної російсько-української війни?

– Я трималася до 5 березня 2022 року. А потім хвиля масової паніки накрила і мою родину: родичі змусили нас виїхати, посадили на спеціальний евакуаційний потяг з Житомира до Львова, який курсував через Бердичів. З того моменту почались наші з сином випробування. Коли ми під'їхали до вокзалу у Бердичеві, де мали пересідати на інший потяг, я жахнулася – перон був забитий людьми. Мене перехопила паніка. Пам'ятаю, як швидко дістала клаптик паперу і ручку, «на ходу» написала ім'я та прізвище сина, дату народження, контакти свої та чоловіка і вкинула в кишеню куртки дитини. Це було дуже швидко. Чекаючи на потяг, я зрозуміла, що нам дуже пощастило, бо приїхали ми останні, а заходили – перші. Схиляю голову перед працівниками вокзалу, які збагнули, що перед приходом наступного потягу треба стати ланцюгом на краю перону, щоб натовп не рухався до моменту зупинки транспорту, інакше могла б статися велика трагедія. До Львова їхалось довго і тяжко: малих дітей довелось садити на валізи, що щільно стояли між сидіннями. А в проході вагону навіть стояти було тісно. Однак то був початок. У Львові ми вскочили в останній автобус до Вроцлава. Водій, дізнавшись, що ми з Житомира, співчутливо

похитав головою, але узяв мене з дитиною на єдине місце, яке лишилось. Натовпи людей на вокзалі і на кордоні вражали. В магазинах на автозаправках не було ні їжі, ні води, тому допомога польських волонтерів, які роздавали печиво, воду, чай, предмети гігієни, виявилась вкрай необхідною.

На вокзалі у Вроцлаві біля каси чекали волонтери, які допомагали знайти потяг і вирушити в правильному напрямку. А Польща забезпечила безкоштовний проїзд українським біженцям по всій країні потягами інтерсіті. Через 3 години ми приїхали до місця призначення – у місто Нова Суль, що за 1300 км від дому.

Польсько-український білінгв [«Потяг у майбутнє, або Доросла книга для дітей»](#) на стенді житомирського видавництва «Видавничий дім “БУК-ДРУК”» Міжнародної книжкової ярмарки у Варшаві. Травень 2025 року.

– Станом на той час чи сприймався цей від'їзд як тимчасове явище?

– Приїхавши на місце, я наполегливо себе переконувала, що на Великдень вже будемо вдома.

– Ви цілеспрямовано їхали до Польщі?

– Так! Їхала саме до Польщі. Там працювали родичі і вони нас прихистили. Тим паче, усвідомлювала, що завдяки подібності польської та української мов найкомфортніше буде саме там.

– Чи влаштовували вас умови перебування в цій країні?

– Я не замислювалась над тим. Розуміла, що треба підлаштуватись під умови, бо вибору немає. Коли спливали перші три місяці, з'явилося гостре відчуття, що повертатись зарано, тому почала шукати інше житло і роботу.

Подруги пані Бася та пані Беата з Оленою. Вони стали підтримкою для Олени та Данила й допомогли удосконалити переклад книжки. Липень 2023 року.

– Як ваш малолітній син адаптувався до нових умов в іншій країні?

– Насправді, дорослим треба вчитися у діток. Данило був єдиним українцем у своїй групі в дитячому садку; відповідно, швидше за мене засвоював мову. Частенько в нього запитувала, як перекладається те чи інше слово. До того ж, нам пощастило, бо в Новій Сулі зроблено все для комфортного життя молодих сімей, тобто дитячих майданчиків не бракувало. Та й не бракувало там українських дітей.

– Що вас найбільше вразило в Польщі?

– Загалом – популяризація власної історії, традицій та символів. Цілеспрямована державна політика у збереженні власної ідентичності відчувається навіть у деталях. А насамперед – відношення до українців. Польська влада зробила багато для комфортного перебування українців на своїй території. Навіть у банкоматах була запропонована українська мова. Кожна установа намагалась показати, що вона відкрита для українців. Яюсь, прогулюючись містом, на вікні бібліотеки ми побачили два сердечка: одне в кольорах польського прапора, друге – в кольорах українського. Ми зайшли. Це була дитяча бібліотека. Наступний рік ми відвідували її щонайменше раз на місяць. Читали книги не лише польськомовні, а й українські, якими повільно, але стабільно поповнювалась українська полицка.

Олена та Данило з вихователькою пані Арлетою. Вересень 2024 року.

– Коли і чому ви прийняли рішення повертатися в Україну?

– Дуже хотіла навчатися в аспірантурі за спеціальністю «Історія та археологія». У травні 2023 року завершився мій контракт на роботі. І коли в Данила влітку закінчився навчальний рік у дитячому садочку, ми виїхали. Через два тижні я пішла на вступний іспит.

– Як перебування в Польщі вплинуло на вас після повернення до рідної домівки?

– Насамперед я побачила свідомих дітей, які гордо носять українську символіку, які гордо співають гімн. За одинадцять років власного навчання у школі я ніколи не чула, щоб усі школярі – від найменшого до найстаршого – співали гімн. Тому нинішній прояв свідомості українських дітей свідчить про світле майбутнє нашої держави.

Данило з динозавром Листопадом, який став одним з героїв дитячої книжки «Потяг у майбутнє, або Доросла книга для дітей». Червень 2023 року.

– Чи підтримуєте ви зв'язки зі своїми польськими друзями?

– Звісно. Ми навіть приїздили до наших друзів, які нам із сином дуже допомагали не лише моральною підтримкою та речами. Наші друзі допомогли удосконалити мій переклад на польську дитячої книги, яку написали ми із сином (книга «Потяг у майбутнє, або Доросла книга для дітей»). Якось в мене виникла думка короткими оповіданнями розповідати про наші мандрівки. Ми постійно відвідували музеї, скансени, замки. Об'їздили все, що було неподалік. Мали що розповісти і про пригоди в Новій Сулі. В результаті у книзі розповідається про життя українських біженців в Польщі через призму пригод. Перед виїздом роздруковану чернетку книги

я дала прочитати Даниловій виховательці з дитсадка. Вона була в захваті, бо скільки не шукала подібних книжок про їхній край, нічого подібного не знаходила. Слова пані Арлети мене розчулили і вселили віру в себе. А через рік ми із сином приїхали в гості до наших друзів, але не з порожніми руками, а з книгами – і для пані Арлети також.

– Що б сьогодні ви хотіли сказати полякам? Тим більше, що 11 листопада Польща відзначала День незалежності.

– Ми вдячні полякам за підтримку. І хочу наголосити, що вони мають цінувати свою незалежність, адже це таке щастя жити на рідній землі, мати свій дім, розмовляти рідною мовою і бути впевненим у завтрашнім дні.

Фінансовано Європейським Союзом. Однак погляди та висловлені думки належать лише автору та не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Erasmus+ Програми ЄС для освіти, навчання, молоді та спорту. Ані Європейський Союз, ані орган, що надає дозвіл, не можуть нести за них відповідальності.

Сергій Стельникович